

RA Goda absolvente Anda Opoļska: par darbu arhīvā, studijām Rēzeknes Augstskolā un gūto pieredzi

Par studiju programmu „Arhīvniecība”

„Pašlaik mana darbavieta ir Latvijas Nacionālā arhīva (LNA) Cēsu zonālais Valsts arhīvs, esmu vecākā eksperte. Rēzeknes Augstskolā (RA) absolvēju bakalaura studiju programmu „Vēsture” un maģistra studiju programmu „Arhīvniecība”. Studijas RA uzsāku 1998. gadā.

Iespējams, ka esmu rosinājusi maģistra programmas „Arhīvniecība” izveidošanu RA. Atceros, ka dekanātā ar pasniedzēju Valdu Čakšu bija saruna par šādas programmas nepieciešamību un lietderību. Arhīviem Latvijā tajā laikā augstskolās nebija savas izglītības programmas. „Niša” bija brīva. Domāju gan valstiski, gan arī tīri savtīgi – ar cerību turpināt maģistra studijas RA. Un tikai gadu pēc bakalaura studijām jau saņēmu patīkamo ziņu, ka RA izsludina uzņemšanu profesionālā maģistra studiju programmā „Arhīvniecība”.

Protams, ar dokumentu iesniegšanu nekavējos, taču pirmajā gadā studijas uzsākt neizdevās, jo nepietika studētgrībētāju. Saņēmu šo ziņu un uzaicinājumu izņemt iesniegtos dokumentus. Biju nolēmusi studēt un pacietīgi gaidīju nākošo gadu, kad vajadzīgais studētāju skaits tomēr nokomplektējās. Es nedomāju, vai programma tiks akreditēta, vai nē. Laikā pirms studiju uzsākšanas apmeklēju astrologu, kurš manā astroloģiskajā kartē saskatīja arī to, ka maģistra studijas būs veiksmīgas un programma tiks akreditēta. To, ka varēja būt arī citādi, sapratu akreditācijas komisijas sēdē otrajā mācību gadā, kurā piedalījos kā darba devēju pārstāve. Par akreditāciju astrologa teiktais piepildījās, tāpat kā tas, ka šī izglītība man dos zināmu prestižu sabiedrībā, bet vairāk gan neko. Jā, tā arī ir. Darba devējs augstāk novērtē darbinieku ar vidējo izglītību un lielāku darba stāžu, nekā darbinieku ar profesionālo maģistra grādu arhīvniecībā un mazāku darba stāžu.

Mācību slodze RA bakalaura studiju programmā bija krietni lielāka nekā maģistra programmā. „Arhīvniecībā” vērtīgi bija studiju priekšmeti par administratīvo procesu, lietvedību. Maģistra darba tēma par mutvārdu dokumentu uzkrāšanu rosināja iepazīties ar pasaules pieredzi šajā arhīvniecības jomā un vēlāk noderēja dokumentu izmantošanas darbā.”

Par darbu arhīvā

„Līdz 2009. gada krīzei arhīvā biju daļas vadītāja. Manā pakļautībā bija astoņi darbinieki. Tagad štatu samazināšanas un strukturālo reformu rezultātā man nav padoto, nodarbojos gan ar darbu plānošanu, gan izpildi. Darba virziens – dokumentu izmantošana, popularizēšana un saglabāšana. Savā karjerā esmu atgriezies pie darba veida, ar kuru 1981. gadā sāku darbu gaitas arhīvā – izziņu sagatavošana. Tad man bija vidusskolas izglītība un nebija arhīva darba pieredzes, tagad ir profesionālais maģistra grāds arhīvniecībā un vairāk nekā 30 gadu darba pieredze.

Jāatzīst, ka tieši saskarsme ar arhīva apmeklētājiem un pētniekiem dod vislielāko gandarījumu arhīva darbā un viņu neviltotā pateicība ir vislielākā atzinība. Gandarījumu sagādā darbs ar skolēniem, kuri raksta zinātniski pētnieciskos darbus, pamatotus ar arhīva dokumentiem. Sākotnēji neinteresanto tēmu izpēte dažkārt vainagojas ar zelta godalgām. Jāatzīst arī, ka kopumā sabiedrībai nav izpratnes par arhīvu un tā nozīme netiek novērtēta. Šāda attieksme vēsturē nav nekas jauns. Rezultāts ir zudušie dokumenti un informācija. Cilvēkiem ir grūti saprast, kā tas var būt, ka arhīvā dokumenti nav atrodami, un kā valsts ir pieļāvusi dokumentu zudumus, kas tagad daudziem ir nepieciešami darba stāža pierādīšanai vecuma pensijas saņemšanai.

Arhīvā darbs jāveic precīzi, svarīgāka par kvantitāti ir kvalitāte. Šeit strādājot, ir jābūt detektīva īpašībām, lai „sadzītu pēdas” kādam dokumentam vai faktam. Lai strādātu arhīvā, ir jābūt izpratnei par vēsturi.”

Studiju laika atmiņas

„Bakalaura studiju procesa iespaidi bija spilgtāki, jo, kā jau teicu, tad mācību slodze bija daudz lielāka, bija daudz grūtību, kuru pārvarēšanai bija jāpieliek pūles. Kāpēc izvēlējos studēt vēsturi un tieši Rēzeknē? Vēsture mani interesēja jau skolas laikā. Pēc vidusskolas beigšanas jau mēģināju iestāties Latvijas Universitātē, lai studētu vēsturi, bet uz iestājekšāmenu vēsturē tomēr neaizgāju. Tā kā mācības neturpināju, bija jāstrādā.

Sāku strādāt arhīvā, un doma par studēšanu tika atlikta uz 17 gadiem, līdz laikam, kad arhīvs nonāca civiltiestādes statusā un tika izveidoti ierēdņu amati. Pretendēju uz vienu no tiem, un amata prasībās bija augstākā izglītība, par kuras iegūšanu noteiktā termiņā bija jādod solījums. RA piedāvātā vēstures bakalaura programma ar kultūrvēstures specializāciju šķita daudz saistošāka nekā Latvijas Universitātes akadēmiskā studiju programma. Jau pirmajā sesijā izjutu, ka RA prasības ir

ļoti augstas, programma ļoti apjomīga – sesijas laikā pat 20 ieskaites un eksāmeni. Studijas gan bija nepilna laika, bet studentu dzīvi varējām izjust sesiju laikā, kad klātienē pavadījām nedēļu.

Ar kursabiedriem maģistra programmas studiju laikā tikāties tikai svētdienās – klausījāmies lekcijas, kārtojām ieskaites un eksāmenus, un pēc mācībām katrs steidzāmies uz savām mājām, lai pirmdien atkal būtu savās darbavietās.”

Pētnieciskā darbība

„Studiju darbi un bakalaura darbs bija saistīti ar padomju varas represiju tēmu. Šīs tēmas izpētes rezultātā esmu izveidojusi vairāk nekā desmit dokumentu izstādes par represijām pret Cēsu un Madonas apriņķu iedzīvotājiem. Viens no projektiem, kurā nesen iesaistījās, bija represēto atmiņu apkopošana un publicēšana. Sākotnēji bija domāts, ka šīs atmiņas tiks pamatotas ar arhīva dokumentiem, tomēr pagaidām šī iecere nav realizēta, jo tad projekts ieilgtu, bet cilvēki vēlējās redzēt savas atmiņas publicētas.”

Sadarbojos ar Cēsu un Madonas muzejiem, skolām. Pirms diviem gadiem, atzīmējot deportāciju 65.gadadienu, kopīgi ar Cēsu Valsts ģimnāzijas skolēnu radošo grupu veidojām uzvedumu „Ir nolauzts zars...” par to, kas notika Cēsīs 1949.gada 25.martā.”

Paldies par iegūtajām zināšanām!

„Uzzinot, ka tikšu nominēta kā RA Goda absolvente, jutos ļoti pagodināta. Esmu ļoti pateicīga pasniedzējiem par iegūtajām zināšanām un par šo novērtējumu.

Uzskatu, ka obligātam uzņemšanas noteikumam maģistra programmā „Arhīvniecība” būtu jābūt bakalaura grādam vēsturē. Studiju programmai vēlū iegūt prestižu ne tikai sabiedrībā, bet arī Latvijas Nacionālā arhīva profesionāļu vidē. Studentiem novēlu ne tikai pienākuma pēc, bet ar sirdi studēt RA un celt augstskolas prestižu!”

RA Sabiedrisko attiecību nodaļa